

ABD'nin Venezuela'ya Yönelik 2025 Stratejisi: Askerî Tırmanma, Rejim Değişikliği ve Latin Amerika'nın Jeostratejik Yeniden Yapılanması.Türkiye için stratejik dersler

Dr. Ahmet Kadioglu
Stratejik Arastirmalar Merkezi Müdürü

2025 yılı boyunca ABD'nin Venezuela politikasında belirgin bir sertleşme yaşanmış ve Washington'un resmi söyleminde uyuşturucu ile mücadele olarak sunulan operasyonlar, giderek rejim değişikliği hedefiyle bütünleşmiştir. ABD Başkanı Donald Trump'ın Nicolás Maduro ile görüşmelere açık olduğunu söylemesi (Reuters, 2025) ile aynı gün Karayipler'e ABD'nin en gelişmiş uçak gemisi USS Gerald R. Ford'un ulaşması, diplomasi ve askeri baskının eşzamanlı bir hibrit strateji olarak kullanıldığını göstermektedir. Bölgeye 14.000'den fazla asker, savaş gemileri, nükleer denizaltı ve F-35 savaş uçaklarının konuşlandırılması, Soğuk Savaş sonrası dönemin en büyük Amerikan yığınağı olarak literatürde yer almaktadır (US Navy, 2025). Bu güç gösterisi, Güney Komutanlığı tarafından yürütülen ve Eylül ayından beri "uyuşturucu taşıdığı iddia edilen" teknelerle yönelik 21 hava saldırısı ve en az 83 ölümlü sonuçlanan operasyonlarla birleşmiştir (SOUTHCOM, 2025). ABD'nin Cartel de los Soles örgütünü "yabancı terör örgütü" ilan etmesi (Treasury, 2025), askeri eylemlere hukuki zemin yaratmayı amaçlayan bir çerçeve oluşturmuştur.

Washington'daki iç tartışmalar, 2025 boyunca iki farklı çizgi arasında bölünmüştür. Özel temsilci Richard Grenell'in Maduro ile yaptığı görüşmelerde ABD enerji ve maden şirketlerine geniş erişim sağlayan ekonomik anlaşmalar yapılmış; bu süreç Venezuela'nın petrol ve altın sektörlerinin Amerikan firmalarına açılmasını gündeme getirmiştir (NYT, 2025). Buna karşın Dışişleri Bakanı Marco Rubio, Maduro'yu "narko-

terörist" olarak çerçeveleyerek Venezuela'ya yönelik baskıyı ABD iç güvenliğinin bir parçası olarak sunmuş; Tren de Aragua ve Cartel de los Soles gibi örgütleri ülke içindeki uyuşturucu ve göç kriziyle ilişkilendirmiştir. Temmuz sonrası dönemde Rubio'nun çizgisi üstünlük kazanmış, Maduro'nun başındaki ödül 50 milyon dolara çıkarılmış ve CIA'ya örtülü operasyon yetkilerinin verildiği iddia edilmiştir (CSIS, 2025).

ABD'nin Latin Amerika'da rejim değişikliği girişimleri tarihsel olarak Guatemala (1954), Şili (1973), Dominik Cumhuriyeti (1961), Nikaragua (1980'ler) ve Grenada (1983) gibi örneklerde istikrarsızlık, iç savaş ve kalıcı otoriterleşmeyle sonuçlanmıştır (Kinzer, 2006; O'Rourke, 2018). Bu deneyimler, Venezuela'da benzer bir girişimin uzun vadeli maliyetlerini anlamak açısından kritik önemdedir. Maduro yönetiminin ABD baskısını "emperyalist bir devamlılık" söylemiyle çerçevelemesi, bu tarihsel mirası kendi lehine kullanmasına olanak tanımaktadır.

Venezuela'nın iç güvenlik ortamı, olası bir ABD müdahalesini daha da karmaşık hale getirmektedir. Ülkede rejime bağlı colectivo milisleri, Kolombiya sınırında faaliyet gösteren ELN, eski FARC unsurları, paramiliter gruplar ve organize suç ağları dâhil olmak üzere çok sayıda silahlı aktör bulunmaktadır (ICG, 2024). Uluslararası Kriz Grubu uzmanlarının belirttiği üzere Venezuela, "silahlı aktörlerle dolu, çok merkezli bir güvenlik manzarasıdır." Bu tablo, Irak (2003) ve Libya (2011) sonrası ortaya çıkan kaotik süreçlerle büyük benzerlik taşımaktadır. Bölgesel jeopolitik açılarından bakıldığında İran'ın Venezuela ile güvenlik ve ekonomi alanlarında uzun süredir derinleşen ilişkileri, ABD'nin tehdit algılamasını artırmıştır. İran'ın Devrim Muhafızları ile bağlantılı ekonomik ağlarının Venezuela'da altın madenciliği, petrol taşımacılığı ve finansal transferlerde etkin olduğu bilinmektedir (Levitt, 2020). Tarek el-Aisami üzerinden kurulan Hizbullah bağlantılı altyapıların, Suweida-Deraa hattından Lübnan'a uzanan göç, lojistik ve finans zincirleriyle bütünleştiğine dair değerlendirmeler, ABD tarafından "transnasyonel güvenlik tehdidi" olarak görülmektedir (Carnegie Middle East, 2023). Bu yapıların İran'ın bölgesel stratejisinin Latin Amerika'ya uzanan yeni bir boyutunu temsil ettiği vurgulanmaktadır.

Venezuela krizi, aynı zamanda Güney Amerika'nın Filistin meselesi üzerinden yeniden kutuplaştığının da bir göstergesidir. Bolivya'nın İsrail ile diplomatik ilişkileri kesmesi, Kolombiya Devlet Başkanı Gustavo Petro'nun Gazze politikalarını sert biçimde eleştirmesi (BBC Mundo, 2024), Washington tarafından stratejik meydan okuma olarak okunmaktadır. ABD'nin Venezuela'ya dönük sertleşmesinin, bölgedeki Filistin yanlısı sol hükümetlere yönelik daha geniş kapsamlı bir baskı politikasının başlangıcı olduğu yönünde akademik değerlendirmeler artmaktadır (CEPAL, 2025). Buna karşılık Arjantin Başkanı Javier Milei'nin radikal İsrail

yanlısı politikası, ABD finans çevrelerinde "kredi kanallarını hızlandıran diplomatik bir avantaj" yaratmış, IMF ile ilişkileri güçlendirmiştir (Financial Times, 2024). Şili'de José Antonio Kast'ın İsrail yanlısı tavrı da benzer şekilde ABD finans kurumlarına güven mesajı vermiş; Kast'ın "krediye erişim" söylemi Washington'la uyumun ekonomik ödülleri ifade etmektedir. Bu durum, Güney Amerika'nın ideolojik olarak iki farklı eksene ayrıldığını ve ABD'nin "ödüllendirme-cezalandırma mekanizmasını" aktif şekilde kullandığını göstermektedir. ABD'nin bölge politikasında ideolojik tutumların ötesinde jeoekonomik kaygıların belirleyici olduğu açıktır. Venezuela dünyanın en büyük petrol rezervine sahiptir; Arjantin, Bolivya ve Şili ise küresel lityum rezervlerinin yaklaşık üçte ikisini barındırmaktadır (USGS, 2024). Çin'in Latin Amerika'daki enerji ve maden yatırımlarının son on yılda iki kat artması, Washington'un bölgedeki nüfuz rekabetini sertleştirmiştir. ABD'nin Venezuela'ya yönelik askeri baskısı bu nedenle yalnızca Maduro yönetimine karşı değil, aynı zamanda Çin-Rusya-İran eksenine karşı bölgesel bir jeoekonomik karşı hamle olarak değerlendirilebilir.

ABD kamuoyu ise askeri müdahaleye belirgin biçimde karşıdır. YouGov anketleri, Amerikan vatandaşlarının %62'sinin bir işgale karşı çıktığını göstermektedir. DEA raporları ise Venezuela'nın ABD'ye kokain geçişinde yalnızca %8'lik bir paya sahip olduğunu ortaya koyarak Washington'un "narkoterör" söyleminin abartılı olduğunu göstermektedir (DEA, 2024). Buna rağmen iç politikada güvenlik söylemi ve seçim dinamikleri, Venezuela meselesini Amerikan iç arenasının bir parçasına dönüştürmüştür.

Bu bütün tablo, Venezuela krizinin yalnızca ikili bir anlaşmazlık değil, ABD'nin Latin Amerika'yı yeniden şekillendirme çabasının, Filistin meselesi üzerinden ideolojik saflaşmaların, Çin ve İran gibi aktörlerin yükselen etkisinin ve enerji-maden rekabetinin kesişim noktasında yer aldığını göstermektedir.

Türkiye İçin Stratejik Dersler

Türkiye için büyük güç rekabetinin bölgesel krizleri hızla tırmandırabileceği ve diplomatik süreçlerin yerini hibrit askeri stratejilerin alabileceğidir. Türkiye, kendi çevresindeki krizlerde, askeri araçlar ile diplomatik süreçleri dengeli biçimde kullanan bir stratejik özerklik çizgisini korumalıdır.

Enerji ve kritik maden rekabetinin 21. yüzyıl dış politikasının ana belirleyicisi olduğudur. Prof. Dr. Murat Yülek'in vurguladığı gibi ekonomik bağımsızlık, güçlü sanayi politikası ve çeşitlendirilmiş enerji kaynaklarıyla mümkündür.

Türkiye, küresel lityum, nadir toprak elementleri, enerji koridorları ve savunma teknolojilerinde bağımsızlık hedefini güçlendirmelidir. Devlet dışı silahlı aktörlerin modern çatışmalarda belirleyici unsur hâline geldiğidir. Türkiye'nin Ortadoğu çevresindeki güvenlik mimarisinin benzer karmaşık ağlardan oluştuğu dikkate alındığında, istihbarat kapasitesinin güçlendirilmesi ve hibrit savaş tekniklerine yönelik hazırlığın artırılması önemlidir.

Filistin meselesinin küresel jeopolitikte bir kırılma noktası hâline geldiğidir. Latin Amerika örneği, Filistin'e destek veren devletlerin ABD tarafından ekonomik ve diplomatik baskı altına alınabileceğini göstermektedir. Türkiye bu bağlamda çok kutuplu diplomasi ve bölgesel koalisyonlar yoluyla manevra alanını genişletmelidir.

Rejim değişikliği politikalarının başarısızlık riskinin yüksek olduğudur. Latin Amerika deneyimi, dış müdahalelerle kurulan düzenlerin kısa ömürlü olduğunu, ancak güçlü kurumlar ve toplumsal meşruiyet temelli iç dönüşümlerin kalıcı olduğunu göstermektedir. Türkiye, dış politikada "kurumsal istikrar" yaklaşımını stratejik ilke olarak benimsemelidir.

Kaynakça

Akademik Eserler ve Kitaplar

Kinzer, S. (2006). Overthrow: America's Century of Regime Change. Henry Holt.

O'Rourke, L. (2018). Covert Regime Change: America's Secret Cold War. Cornell University Press.

Levitt, M. (2020). Hezbollah: The Global Footprint of Lebanon's Party of God. Georgetown University Press.

Bueno de Mesquita, B., & Smith, A. (2011). The Dictator's Handbook: Why Bad Behavior is Almost Always Good Politics. PublicAffairs.

–Düşünce Kuruluşu Raporları ve Analizleri

CSIS (2025). Venezuela Crisis and U.S. Strategic Options. Center for Strategic and International Studies.

ICG – International Crisis Group (2024). Venezuela: Armed Groups and the Fragmented Security Landscape. ICG Latin America Report. Carnegie Middle East Center (2023). Iran's Expanding Influence Networks in Latin America. CEPAL (2025). Latin America's Geopolitical Re-Alignment in the Post-Gaza Context. Economic Commission for Latin America and the Caribbean.

–Haber Kaynakları

Reuters (2025). "Trump Says Talks with Maduro Possible Amid Military Buildup."

BBC Mundo (2024). "Bolivia, Colombia and Latin America's New Stance on the Gaza Conflict."

Financial Times (2024). "Milei's Israel Pivot and Argentina's IMF Negotiations."

The New York Times (2025). "U.S.–Venezuela Secret Negotiations Revealed: Energy, Gold and Geopolitics."

–ABD Resmî Kurumları ve İstatistikler

SOUTHCOM – United States Southern Command (2025). Operational Brief on Caribbean Maritime Strikes.

U.S. Treasury Department (2025). Designation of Cartel de los Soles as a Foreign Terrorist Organization.

U.S. Navy (2025). USS Gerald R. Ford Deployment Statement.

DEA – Drug Enforcement Administration (2024). National Drug Threat Assessment.

ODNI – Office of the Director of National Intelligence (2025).

Assessment on Tren de Aragua and Transnational Criminal Networks.

USGS – United States Geological Survey (2024). Lithium Resources and Production Statistics.

–Anket ve Kamuoyu Verileri

YouGov (2025). U.S. Public Opinion on Military Action in Venezuela.

Ekonomik ve Enerji Kaynakları

EIA – U.S. Energy Information Administration (2024). Global Oil Flow and Market Pressure Analysis.

finansal mimarinin oluşturulması.